

אוצרות "פרי חיים"

גליון 12

שבועות תשע"ח

דברים בענינא דיומא מרשכבה"ג מרן ראש הישיבה אילת השחר זללה"ה לוקט ונערך מתוך כתבי יבדל"ח תלמידו - החברותא הגרמיי"ש שליט"א לע"צ ידיעו היקר הגה"ח חיים בן ציון ז"ל בן הרה"ג ר' אגרהם צבי טובי שיבדלחט"א

הכנה למתן תורה

לפנות צרכי הסיוט השיצור השבועי"ק מרן זיצ"א לפניו תלמידינו בני ישיבת "ארחות תורה" סיון תשע"ה, החל רבינו לדבר מאנן ההכנה למתן תורה, ואמר הרי עוד מעט שבועות, כבר אוחזים בשלטים ותשע ימים בספירת העומר. ואמר פאט היו "הישיבה ליו"ט" - בני הישיבות, ערית כרחוקה de ציר "ופאו כולט וכו'" והחל לער ופאו כולט ככרית יחד... ונ3333 אפיו מתתפי השיצור.

ובגמר השירה העיר רבינו, דמשמע מפיט זה שעיקר המעלה באמירת "נעשה ונשמע" היתה בזה שאמרו "כולם כאחד", ולא סגי בעצם הדבר שאמרו נעשה ונשמע.

עוד העיר דבמס' שבת דף פ"ח ע"ב אמרי' אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב ליבבתיני אחותי כלה ליבבתיני באחת מעיניך, בתחילה באחת מעיניך, לכשתעשי בשתי עיניך. ופרש"י בתחילה, בקבלה שקיבלתם, אחת הוא אצלכם, ולבסוף כשקיימתם שתים יש, וליבבתיני, פרש"י קרבתני. הרי שעיקר החביבות לכלל ישראל, לא הי' ע"י האמירה בלחוד, רק כשקיימו למעשה את המצות.

~ ~ ~

משא רבינו הקדוש מרן זיע"א בישיבת פוניבז' לצעירים ליל ר"ח סיון תשע"ג

כל אחד יודע שבמתן תורה היה שינוי בכל הבריאה כולה, זה לא היה סתם איזה דבר, אלא שינוי "בכל העולם", העולם שהיה לפני מתן תורה והעולם שלאחר מתן תורה, אי אפשר לדמות אותם בכלל. כל השינויים שהיו - אפילו שינויים בטבע, אין להם דמיון לשינוי הזה, שזה לא רק שינוי הטבע, אלא כל הבריאה נהייתה אחרת, ואנחנו נדבר על הצד החיובי, הצד הטוב שהתחדש במתן תורה.

קודם מתן תורה כל אדם לא היה יכול לעשות מצוות גדולות כאלו שאין לתאר את הגדלות שלהם, ועכשיו אחרי מתן תורה כל שניה שאדם מנצל ולומד, אין לשער איזה עליה שיש לו בזה, האיך שהוא עולה וממש מתרומם למעלה שאין לשער, כל שניה שאחד לומד!

ובפרט צעירים בגיל שלכם, שב"ה אין לכם עדיין דאגת פרנסה, אין לכם עול פרנסה, ועול של שאר דברים, אתם כולכם יכולים ללמוד תורה, כל שניה שאתם לומדים תורה, אין לשער איזה רווח שזה, איזה עליה שאדם מקבל מזה. אבל מצד שני רח"ל אם אחד לא מנצל, זה הכל נצח, אין דבר עראי, רק הכל נצח! אם לומד - זה נצח, אם לא לומד - זה נצח, ומה הנצח? אבוד! הזמן הזה שלא למד אבוד לנצח, ולהיפך אם הוא לומד, זה לעולם לנצח נצחים.

ורוב האנשים לדאבונינו לא זוכים, וגם אנחנו הלואי שנזכה לנצל את החיים כמו שצריך - לחיי נצח, כי אחרת ח"ו, אפילו אם נניח אדם לא עשה עבירה, אבל חסר לו נצח! חסר לו "חיים".

והנה בגמרא ב"ב דף כ"א יש מחלוקת במלמד שלומד עם ילדים טעות, מ"ד אחד סובר שבשתא כיון דעל על, זאת אומרת שקשה להוציא את זה, והשני אומר שבשתא ממילא נפקא [זה יוצא ממילא]. וכתבו שם תוס' דאפילו למ"ד שבשתא ממילא נפקא, בכל זאת הוה פסידא דלא הדר, דאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים, ואותה שעה אין יכולים להחזיר לעולם עכ"ל.

זאת אומרת שהרבי שלמד עם התלמיד דבר שגיאה, השניה הזאת לעולם ועד לא תחזור, כי אפילו דשבשתא ממילא נפקא, והשבשתא תצא, נכון, אבל מה עם השניה הזאת?! המילה הזאת שלא למד בסדר, זה כבר "אף פעם" לא יהיה לו, כך אומר תוס'.

א"כ מצד אחד זה גדלות, שינוי כזה, לפני מתן תורה לא היה כזה דבר, לא היה שום דבר כזה, אבל אחרי שיש לנו תורה, יכול כל אחד לרכוש כ"כ הרבה אוצרות שא"א לתאר, אוצרות ששום דבר לא יכול להשתוות לזה, וזה בכל שניה ושניה.

וברוך השם אתם יש לכם אפשרות לנצל את החיים, כל מילה שתלמדו, תזכו לנצח! ואם חס ושלום לא.. הספר חרדים אומר שמצד אחד אמנם לא תעשה יותר חמור מעשה, כי על לא תעשה מקבלים עונש גיהינום, גיהינום זה מאד לא טוב, זה עונש מר מאד, גיהינום זה מר מאד! אי אפשר לתאר, חז"ל אומרים והרמב"ן מביא את זה בשער הגמול, דנורא דידן כאחד משישים בגיהינום, זאת אומרת כל האש שיש לנו אפילו במעלה הכי

גדולה [בחום הגדול ביותר], זה רק אחד משישים בגיהנום, אוי ווי וויי.. נורא ואיום! אבל סוף כל סוף אחרי זה נכנס לגן עדן, אבל מה שחסר לו מצות עשה, "אף פעם" לא יהיה לו, אף פעם! כך אומר החרדים. א"כ צריך לדעת שיש לכל אדם אחריות על הזמן שלו, אף אחד לא אחראי על הזמן שלו רק "הוא" בעצמו, כל בן אדם אחראי על הזמן שלו! אם הוא מנצל את זה, הוא מנצל את החיים שלו, ואז הוא חי חיי נצח, ואם חס ושלום לא, הוא מפסיד נצח!

ומקוים שעכשיו שמגיע יום מתן תורה, הזמן של מתן תורה זה היום הכי מאושר שזכינו, כל כלל ישראל זכה לדבר כזה שלהבדיל אומות העולם אין להם שום שייכות לזה, אבל כלל ישראל זוכים כ"כ שאפשר בכל שניה לזכות לחיי נצח! כל שניה זה חיי נצח! וזה אתם יכולים לזכות.

הלואי שננצל את זה באמת ונדע ונבין, כי בדרך כלל אנחנו כולנו טיפשים.. לא מבינים את הערך של זה. בפרט אדם מהרחוב תשאל אותו במה מונח הראש שלו, רק בדברים גשמיים, רק בכסף ודברים אחרים, אבל מענין "נצח" שוכחים.. וכמו שהחובת הלבבות אומר כעין זה שבן אדם חושב על דברים כאלה ודברים כאלה, ואפילו במצוות, אבל הדבר שזה "חובת הלבבות" כל רגע, כל החיים שלו צריך לחשוב חובת הלבבות - מה שהלב מחוייב, זה שוכחים!

א"כ אנחנו באמת זכינו, נסתכל על הצד החיובי שבזה, שזכינו שהקב"ה נתן לנו שאנחנו יכולים לזכות לנצח! "חיי עולם נטע בתוכינו".

ואתם בחורים צעירים, ויכולים לרכוש כל כך הרבה נצח, ותהיו מאושרים, רק לא לעשות להיפך. ובדרך כלל אולת קשורה בלב נער, כשצעירים לא מבינים את הערך, אבל אתם הלא בחורים שכן לומדים תורה, אתם כן מתחילים להבין.. תדעו לכם שיש לכם אפשרות לרכוש נצח! כל מילה זה נצח! הקב"ה יעזור שתזכו לזה, ותהיו מאושרים, כל החיים תהיו מאושרים, וזה הכל תוצאות ממתן תורה.

~ ~ ~
שלושת ימי הגבלה

מתוך פרי חיים 96 סיון תשע"ט בתקופת אצירת הש"ס. וא"כ זהו האתחון לכך שיצליחו להיות צדיקים
 מאמאכתם אבא האצירה שמוצאת היום כנ"ל עולם התורה פח"ל:

באימה וביראה ברתת ובזיע

בעמדינו בשלשת ימי הגבלה, ימי ההכנה ל"קבלת התורה" נשאל רבינו במה להתחזק? והשיב - צריך ללמוד ברצינות, בלי לשלב דברי שחוק והיתול מפעם לפעם באמצע הלימוד. והרי רואים בסוגיא דברכות דף כ"ב ע"א עד כמה שקדו חז"ל שיהא הלימוד מתוך אימה ויראה ורתת וזיע כקבלתה מסיני, הרי שכך היא צורת הלימוד, ועלינו להתחזק בזה מאד.

והוסיף רבינו משפט מצמרר:

**"אם היו לומדים ברצינות - בלי הפסקות כאלו,
 לא היו קמים גזירות על עולם התורה..."**

~ ~ ~
ערב שבועות במחיצת רביה"ק מרן זיע"א

בפניא דמעלי שבתא בערב שבועות תשע"ה ובאו התלמידים היקרים משיבת "גאון יעקב" ובראשם ראשי הישיבה"ק, לבית רבינו הקדוש מרן זיע"א, כדי לשמוע ולהתבשם מדברי קדשו לקראת מתן תורה, ואלה הדברים שאמר רבינו במעמד

כל מה שהיה בשעת מתן תורה, מעין זה יש בכל דור ודור, כך אומרים, ואמנם לא ממש כמו שהיה אז, אז היה נורא ואיום מה שהיה בשעת מתן תורה, כל הבריאה כולה היתה משותקת לשמוע את דבר ה' עשרת הדברות, אבל "מעין" זה יש, א"כ יש אפשרות מאד לעלות.

ואנחנו צריכים לנצל את מה שיש לנו, יש לנו ג"כ אפשרות לעלות מאד, יש סייעתא דשמיא מיוחדת, כל אחד יכול להתגבר ללמוד עד כמה שבכוחו, ואז יהיה לו תועלת גדולה על כל השנה. הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד באמת יתעלה מאד בימים האלה, יתעלה מאד מאד! ויכול לזכות להיות אדם גדול ברוחניות, בתורה ויראת שמים, הקב"ה יעזור שנזכה לזה.

ולאחר מכן שרו בהתרוממות הרוח ניגונים מעיניו של יום,

וסיים רבינו את המעמד בדברים אלו

אומרים שיש כעת אפשרות לעלות בתורה ויראת שמים, אז בשעת מתן תורה היתה עליה גדולה מאד, אבל היום אומרים שיש מעין מה שהיה אז, אפשר לעלות, וצריך לנצל, כי לא תמיד יש אותו אפשרות כמו היום, יש אפשרות לעלות.

הקב"ה יעזור כל אחד ישתדל לעלות כל מה שאפשר, הבא ליטהר מסייעין אותו, בודאי אם אחד יעשה מאמצים לעלות, הקב"ה יעזור לו. שהקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאתנו יזכה לתורה ויראת שמים.

ויתיצבו בתחתית ההר

שבת דף פ"ח ע"א ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבא לאורייתא, ופרש"י שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם, יש להם תשובה שקבלוה באונס.

והנה באמת כבר אמרו מתחילה מעצמם נעשה ונשמע, אלא כת' תוס' דכפה הר כגיגית כי שמא יהיו חוזרים כשיראו את האש הגדולה. ויל"ע במי שמסכים לעשות איזה דבר מרצוננו, ובכל זאת מזהירים אותו ג"כ שאם לא יעשה יענש, וכי בשביל זה נחשב כבר לכפוי על הדבר, א"כ כיון שהסכימו מרצונם למה אמר' דמודעא רבא לאורייתא שהיה באונס, הרי זה היה מתוך הסכמה, רק שנוסף ע"ז ג"כ שכפה הר כגיגית.

ומי שעושה מצוה רק מתוך כפי' חסר בקיום המצוה, ממילא ילד שפוחד מלעבור את דברי הוריו, ושומע לקולם רק מחמת פחד, חסר לו בקיום המצוה של כיבוד אב ואם.

משמר ליל שבועות

לא כדאי להפסיד את הליל שבועות...

שאלה: ישנם כאלו שעשו חשבון שאילו לא היו נשארים ערים בליל שבועות, היו לומדים יותר שעות, האם כדאי יותר שילכו לישון או לא.

השיב רבינו - בודאי שלא כדאי להפסיד את ה - "ליל שבועות".

וכן אמר רבינו פעם בתוקף לא' שהעיר למה נשארים ערים בליל שבועות על חשבון תפילה רדומה ואח"כ ביטול תורה שישנים הרבה שעות, "השטייגען העצום שיש בליל שבועות הוא חזק מאד, ואין לזלזל בו כלל".

ללמוד עד עלות השחר של 72 דקות

שאלה: לפי המבואר בשו"ע שאסור ללמוד קודם שמברך ברכות התורה, א"כ מי שניעור בלילה והגיע עלות השחר אסור לו ללמוד שמא הוא מחוייב בברכות התורה, ולכן נהגו שאחד שישן מוציא את הרבים בברכות התורה וכו'. אך בדרך כלל אין המברך מוציא בברכות אלא סמוך לתפילה, וכיון שיש הסוברים שעלות השחר הוא כבר כשעה ומחצה ויותר קודם הנץ, האם כשהגיע זמן עלות השחר הראשון, צריך כבר להפסיק ללמוד.

תשובה: ימשיכו ללמוד רגוע עד עלות השחר של - 72 דק', דגם למ"ד דחיוב ברכות התורה דאורייתא, אבל האיסור ללמוד לפני ברכות התורה הוא רק מדרבנן, ממילא כל זמן שלא הגיע הזמן של 72 דק' קודם הנץ, שזה לכו"ע זמן עלות השחר, יכול להמשיך וללמוד דהוי רק ספיקא דרבנן.

הוא ללמוד ובנו ללמוד

שאלה: נשאל רבינו מאברך יקר, שבנו הקטן רוצה שילמד אתו בליל החג, אך הילד לא יחזיק מעמד כל הלילה, וישאר האב בשאר השעות בלי חברותא, אך אם ילך האב לישיבה יהיה לו חברותא כל הלילה. אם יש לו להעדיף לימוד שלו בעצמו, או של בנו.

השיב רבינו במתק לשונו: דאס איז אויך זיך... ללמוד עם בנו זה ג"כ הוא...

ביאור דברי האריז"ל ישלים שנתו

במ"ב הביא בשם האריז"ל דמי שניעור בלילה וכו' "ישלים שנתו", וכונת הביטוי "ישלים שנתו", ביאר רבינו דהיינו שתתמלא שנת לידתו. וכלשון חז"ל הקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים.

ושאלו א"כ מי שנולד בח' סיון, נמצא שיזכה עבור זה לחיות עד ח' סיון, וירוויח יום אחד בלבד? הגיב רבינו - **וכי יום אחד לחיות זה כלום! ?**

וסיפר רבינו שמרן הגאון רבי חיים וולוז'ינר זצוק"ל נולד בז' סיון ונפטר בי"ד סיון, ואמר תלמידו בעל הגליא מסכתא שזה נחשב מילוי שנותיו, כיון שאין מונין לכך אלא מיום המילה, וכיון שנולד בז' הרי נימול בי"ד. ושאלו אותו הרי חז"ל אומרים את זה על משה רבינו ע"ה, והוא נולד בז' אדר ונפטר בז' אדר, שהוא יום לידתו, השיב בעל הגליא מסכתא, דמשה רבינו הרי נולד מהול.

~ ~ ~

מעלת לימוד בשבועות הוא גם ביום..

אומר רבינו כי מי שאינו יכול להיות ער בליל שבועות, יראה לשבת וללמוד ביום חג השבועות, והמעלה הגדולה של לימוד בשבועות הוא גם ביום.

~ ~ ~

יום מתן תורתנו

בעצרת נידונין על פירות האילן

וז"ל ספר תולעת יעקב: דע כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני האדם כי הוא יום הבריאה הראשונה וחדוש העולם, וכמו שתקנו לומר זה היום תחלת מעשיך כדברי רבי אליעזר שאמר בתשרי נברא העולם (ר"ה כ"ז א'), כן רצה ביום מתן תורה שהוא מורה על חדוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשי העולם ולדונו על פירות האילן, כדאיתא בפרק קמא דר"ה (ט"ז א') בארבעה פרקים העולם נדון וכו' בעצרת על פירות האילן. וכבר בארנו כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נדון ביום זה על התורה שנתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן שלא השלימו בתורה ובמצות כראוי, עכ"ל.

הנה מדברים אלו הביא השל"ה הקדוש, ומכאן רווחא בעלמא כי שבועות הוא "יום הדין". ובודאי כן הוא, אך מבואר כאן דהדין הוא האיך מקיימים את התורה, ולא שפוסקים בשבועות את דינו של כל אחד, רק דנים עליו, והפסק דין הוא כנראה ביום כפור. רק יש כמה פעמים שדנים לראות האיך מתנהג, ועפ"י זה בסוף חורצים הדין. וכמו להבדיל אצל בשר ודם יש כמה דיונים ובסוף יוצא הפסק.

~ ~ ~

כמה הלכות ליו"ט מוצאי שבת כפי שחל השנה

~ במוצאי שבת ליל יו"ט בברכת מאורי האש, המעולה הוא ליקח אבוקה קטנה הדולקת זמן מועט, ולהדליקה קודם יקנה"ז, ותכבה מאליה אח"כ. ואם אין לו יחבר את הלהבה של ב' נרות לזמן הברכה ויפרידם אחר הברכה, ויזהר שלא ינטף מהנר, וכן שלא יתחברו הנרות עצמם רק הלהבות. או ידליק גפרור עם להבת הנר. ומה שמדליק רק לזמן מועט, חשיב שפיר צורך יו"ט, דעכ"פ איכא תוספת אורה.

~ הנוהגים ללבוש בגדים מיוחדים ליו"ט, לא ילבישום בשבת קודש לפנות ערב, דהרי הוא מבזה את השבת, רק לבישם בליל יו"ט או בערב שבת קודש.

~ בחוץ לארץ לא הי' מצוי יין והיו מקדשים כל השנה על חלות, והבדלה שאין עושים על חלות הבדילו על שכר וכדו', אבל בקידוש יקנה"ז היו עושים על חלות, דמגו דמהני לקידוש מועיל גם להבדלה.

~ ~ ~

ויהי ממוחרת

נקרא בפי כולם שקיבלנו אתמול את התורה, האם באמת קבלנו את התורה? הרי כל הדיבורים הם רק ציטוט ממה שכתוב בספרים. וחוזרים על הדברים שכתוב שמקבלים את התורה בשבועות. אבל האם ככה זה באמת שקבלנו את התורה? האם מישהו מאתנו קיבל אתמול את התורה? מה קבלנו? אני לא רוצה לרמות את עצמי. אבל אני לא מרגיש חילוק בין היום לאתמול ובין אתמול לשלשום. ישן היום וישנתי אתמול... רק מדברים ומדברים... רק דיבור, א נארישע וועלט... אנחנו מרמים את עצמינו. "מען נארט זיך האפ".

אח"כ בעולם האמת אומרים לו נאָר – טיפּש, מה דברת? אוי! יבואו בעולם העליון יפקחו את העינים ויראו האיך שהכל הי' "שטויות". כל מה שנעשה בעולם. אנשים רבים על כל מיני דברים, וכל אחד חושב הוא עושה ישיבה... או דבר אחר, והכל לשם שמים! דואגים לרבנו של עולם.. אף אחד לא דואג לעצמו רק להקב"ה... אוי!

.. יתביישו שמה... יתביישו... אוי! [אסרו חג שבועות – תשנ"ה לאברכי כולל פוניבז' בשיעורו בבית]

~ ~ ~

אותם בני תורה הסבורים שלאחר ליל שבועות צריך לצאת "להתאוורר..." אומר רבינו שזה עצת היצר! ולא יתכן שאחרי שעמלו כ"כ בתורה, וזכו לקבל את התורה, הולכים ומבזבזים את הזמן, וזורקים את הכל...

~ ~ ~